

Energija. Klima. Životna sredina.

Poštovani čitaoci,

Pred vama je **drugo izdanje** mesečnog pregleda vesti "Energija, klima i životna sredina" Beogradske otvorene škole.

U svetlu dinamičnog razvoja javnih politika u oblasti životne sredine, klimatskih promena i energetike - kako na nacionalnom, tako i na globalnom nivou - smatramo da je **važno biti u toku** sa trendovima, za sve nas koji se bavimo ovim temama. Izvora informacija je mnogo, kao i događanja, te ih nije uvek lako ispratiti. Za vas smo pripremili pregled najznačajnijih vesti i događanja u oktobru, **na nivou Srbije, regiona, Evropske Unije i globalnom nivou.**

Tokom oktobra počela je grejna sezona. Koje energente koristiti i po kojoj ceni? Koje jedinice lokalne samouprave prelaze na biomasu kao obnovljivi izvor energije za grejanje? Koje opštine i gradovi prerađuju otpadne vode u Srbiji? Kakav je kvalitet vazduha bio u Srbiji u 2016. godini? A kakav vazduh dišu građani Evropske Unije? Koja su nova zaštićena prirodna područja u Srbiji? Kako prirodni sistemi podržavaju socio-ekonomski razvoj? Gde se u regionu grade nova termoenergetska postrojenja? Kakvu energetsku i klimatsku politiku vodi EU? Kako javnost (ne) učestvuje u procesima donošenja odluka u regionu? Da li su ciljevi Pariskog sporazma dostižni?

Ukoliko postoje posebne teme koje želite da vidite u mesečnom pregledu, budite slobodni da ih kandidujete. Možete nam se obratiti sa novim temama, komentarima i sugestijama na mejl mirjana.jovanovic@bos.rs.

Srdačan pozdrav do sledećeg čitanja!

Beogradska otvorena škola
Energija, klima i životna sredina

LOKALNA SAMOUPRAVA

Tretman otpadnih voda u gradovima i opštinama

U Srbiji je trenutno samo 8% stanovništva priključeno na efikasne sisteme tretmana otpadnih voda. Do 2041. godine potrebno je izgraditi više od 300 postrojenja, a procenjeno je da je za to potrebno oko 5 milijardi eura. Jedinice lokalne samouprave počinju da uređuju ovu oblast na svojim teritorijama.

Ekapija: [Postavljen kamen temeljac za fabriku za prečišćavanje otpadnih voda u Kruševcu](#)
 Grad Piro: [U planu izgradnja i rekonstrukcija postrojenja za prečišćavanje vode u Pirotu](#)
 Energetski portal: [Otpadne vode u Vrbasu uskoro na predtretmanu](#)
 Radio Apatin: [Opština Apatin počinje izgradnju prečištača otpadnih voda](#)
 Biznis i Finansije: [U otpadne vode u Srbiji potrebno uložiti oko 5 milijardi evra](#)

Preporučujemo:

Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine i
Central European Development Forum: [Korišćenje i tretman komunalnih i industrijskih otpadnih voda u Republici Srbiji](#)
Eurostat, Analizira stanje vode kao resursa na nivou evropskog kontinenta: [Water statistics](#)

Biomasa kao energent

Među gradovima i opštinama koji već koriste biomasu kao energent su Pirot, Priboj, a u planu je prelazak toplana u Malom Zvorniku, Novoj Varoši, Novom Pazaru, Prijepolju, Bajinoj Bašti, Valjevu, Kladovu, Majdanpeku i Bečeju.

Pirotske vesti: [U osavremenjavanje sistema grejanja u Pirotu uloženo oko 450 miliona dinara](#)
Plus Online: [Četiri škole i vrtić u Pirotu greju se na biomasu](#)
Al Jazeera: [Priboj se greje na biomasu](#)
Novosti: [Deset toplana u Srbiji prelazi na grejanje na biomasu](#)

SRBIJA

GREJNA SEZONA 2017/2018

Sezona grejanja je počela. Koji energenti su najisplativiji? Koji su najbezbedniji po zdravlje građana životnu sredinu?

Danas: [Drva i TA peći najisplativiji, etažno grejanje papreno skupo](#)
Energetski portal: [Saznajte koji su najisplativiji načini da nam kuće i stanovi ove zime budu topli i kako da uštedimo na računu za grejanje](#)

Preporučujemo:

Vreme: [Nevidljivi milion](#)

RES Fondacija: [Kako se grejemo?](#)

Electrifying Heating

Šta podrazumeva dekarbonizacija sektora grejanja? Od energetske sanacije objekata, preko zamene grejnih tela, promene u načinu projektovanja i izgradnje zgrada do nacionalne i regionalne politike i psihologije korisnika.

Kvalitet vazduha u Srbiji

Agencija za zaštitu životne sredine Srbije objavila je Izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji za 2016 godinu:

[Godišnji izveštaj o stanju kvaliteta vazduha u Republici Srbiji 2016. godine](#)

Vreme: [Ne znamo kakav vazduh udišemo](#)

Užička republika press: ["Informisani lakše dišemo"](#)

Zagađenje vazduha je registrovano kao problem i u državama regiona, ali i na nivou Evropske Unije.

Vijesti: [Kritično u Pljevljima: Zagađenje vazduha 10 puta veće od dozvoljenog](#)

Evropska agencija za zaštitu životne sredine: [Improving air quality in European cities will bring major health benefits](#)

Daily Mail: [Air pollution kills more than 500,000 Europeans every year, finds worrying report](#)

Preporučujemo:

Evropska agencija za zaštitu životne sredine: [Izveštaj o kvalitetu vazduha u Evropi za 2017](#)

Ekosistemske usluge, prirodni kapital i socio-ekonomski razvoj

Zaštićena prirodna dobra su mehanizam za očuvanje [prirodnog kapitala](#) i [ekosistemskih usluga](#), koji su nosioci održivog socio-ekonomskog razvoja. Srbija ima oko 6% površine pod zaštitom, što je daleko ispod evropskog proseka. U proteklom mesecu u Srbiji su proglašena 3 nova zaštićena područja.

Nacionalna geografija: [Oblasti Zlatibora i Radana proglašene parkovima prirode](#)

Energetski portal: [Spomenik prirode „Hidrološki kompleks Kalipolje – Bukovik” postaje zaštićeno područje](#)

Specijalni Rezervat Prirode Zasavica: [Procena ekosistemskih usluga močvarnih ekosistema u prekograničnom području Hrvatska – Srbija](#)

Pokrajinski zavod za zaštitu prirode: [Međuvladina platforma o biodiverzitetu i ekosistemskim uslugama u Istočnoj Evropi](#)

Delegacija EU u Srbiji: [Strateški razvoj Parka prirode „Golija“](#)

Hrvatska, Državni zavod za zaštitu prirode: [Tršćaci – vrednovanje usluga slatkovodnih ekosistema](#)

Preporučujemo:

DG Environment: [Economics of Ecosystems and Biodiversity: nature conservation and climate policy are mutually beneficial /Germany](#)

REGION

Obnovljivi izvori energije u regionu

Obnovljivi izvori energije su značajna tema u zemljama regiona. Koji vidovi obnovljivih izvora se koriste i kako se o njim donose odluke?

Radio-televizija Vojvodine: [Zelena energija u prekograničnoj saradnju Srbije i Hrvatske](#)

Ministarstvo ekonomije Crne Gore: [Beskamatni krediti za domaćinstva za prelazak na grejanje iz obnovljivih izvora energije](#)

Balkan Green Energy News: [Obnovljivi izvori energije u BiH: pitanje \(ne\)održivosti](#)

Energetika: [Izgradnja solarne elektrane u Ljubinju](#)

Preporučujemo:

Carbon Brief: [Renewables will give more people access to electricity than coal, says IEA](#)

Nova termoenergetska postrojenja

Uprkos strateškom opredeljenju za pristupanje Evropskoj Uniji, dokazima o negativnim efektima po javno zdravlje i proemni globalnih trendova - zemlje regiona planiraju i grade nova termoenergetska postrojenja koja koriste fosilna goriva.

Crna Gora:

Balkan Gren Energy News: [Projekat Termoelektrana Pljevlja II i Pariski sporazum](#)

Vijesti: [“CG da primjenjuje Pariski sporazum i odustane od izgradnje termoelektrane u Pljevljima”](#)

Bosna i Hercegovina:

Energetski portal: [U planu realizacija TE Kamengrad](#)

Energetika-net: [Neodgovorena pitanja za bosanske nove ‘ugljenare’](#)

Srbija:

Ministarstvo zaštite životne sredine nedavno je dalo [Saglasnost na Studiju o proceni uticaja na životnu sredinu za projekat izgradnje novog bloka B3 na lokaciji TE KOSTOLAC](#)

Organizacije civilnog društva su istraživale socio-ekonomske i ekološke aspekte ovog projekta:

CINS: [Kostolac: Kineski kredit, srpsko kršenje pravila](#)

Centar za ekologiju i održivi razvoj: [Studija o proceni uticaja na životnu sredinu izgradnje novog bloka termoelektrane Kostolac](#)

B92: [Potpisan ugovor o izgradnji termoelektrane - toplane Pančevo za obezbeđenje povećanih potreba Rafinerije nafte](#)

Preporučujemo:

Organizacija Jedan Step en Srbija pokrenula je inicijativu [“U slučaju da ste propustili”](#) kojom nadležne organe obaveštava onajnovijim naučnim istraživanjima i rezultatima u oblasti energetike i klimatskih promena. U prvom izdanju su nadležnom Ministarstvu skrenuli pažnju na Studiju Internacionalne agencije za obnovljive izvore energije (IRENA) [„Stranded Assets and Renewables“](#): Šta se dešava sa investicijama u fosilna goriva u

Učešće javnosti u donošenju odluka

Bosna i Hercegovina:

Centar za životnu sredinu: [Kako se u Derventi isključuje javnost iz procesa donošenja odluka?](#)

Javnoj raspravi na Nacrt Prostornog plana opštine Derventa do 2033. godine i javnoj raspravi na Nacrt Izveštaja o strateškoj proceni na životnu sredinu Prostornog plana opštine Derventa prisustvovao samo jedan građanin, osim predstavnika Centra za životnu sredinu.

Crna Gora:

Ministarstvo održivog razvoja i turizma Crne Gore: [U toku Javna rasprava o Nacrtu Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu](#)

Srbija:

Nacionalna koalicija za decentralizaciju: [Građani isključeni iz procesa upravljanja prirodnim dobrima](#)

EVROPSKA UNIJA

Klimatska politika Evropske Unije

U oktobru su se u EU donosile ključne odluke kojima se odlučuju ciljevi klimatske politike Unije.

[EU Member States agree negotiating position on key 2030 climate policy proposals](#)

Članice Evropske Unije su usvojile zajedničku pregovaračku poziciju za dva ključna zakonska dokumenta: jedan kojim se smanjuju emisije sektora koji nisu pokriveni šemom trgovanja emisijama (EU ETS) i drugi koji se odnosi na emisije u korišćenju zemljišta i šumarstvu (LULUCF).

Euractiv: [Decision time for EU forest and climate policy](#)

Euractiv: [Closing the loopholes in the EU's centerpiece climate law](#)

[UK Clean Growth Strategy - Britain's low carbon future](#)

Velika Britanija donela je u oktobru Strategiju razvoja kojom se ekonomski razvoj vezuje uz borbu protiv klimatskih promena.

Napuštanje uglja

Sve veći broj država usvaja strateške ciljeve za proizvodnju čiste energije, bez novih elektrana na uglj.

Euractiv: [EU power utility boss: 'Coal is finished, the hard question now is gas'](#)

(Intervju sa predsjednikom Eurelectric-a, evropske asocijacije proizvođača električne energije)

Euractiv: [Italija usvojila novu energetska strategiju: Od 2025. godine bez elektrana na uglj](#)

Energetski portal: [Finska planira donošenje zakona za napuštanje korišćenja uglja](#)

Institute for Energy Economics and Financial Analysis: [Canada, Netherlands, U.K. Join List of Countries Turning Against Coal](#)

SVET

Ciljevi Pariskog sporazuma – dostižni ili ne?

Prema istraživanjima Svetske meteorološke organizacije i Ujedinjenih nacija, koncentracija ugljen-dioksida u atmosferi je u toku 2016. godine porasla rekordno brzim tempom do najvišeg nivoa u poslednjih 800 000 godina.

World Meteorological Organization: [Greenhouse gas concentrations surge to new record](#)

UN weather agency: [Carbon dioxide levels surge to new high in 2016](#)

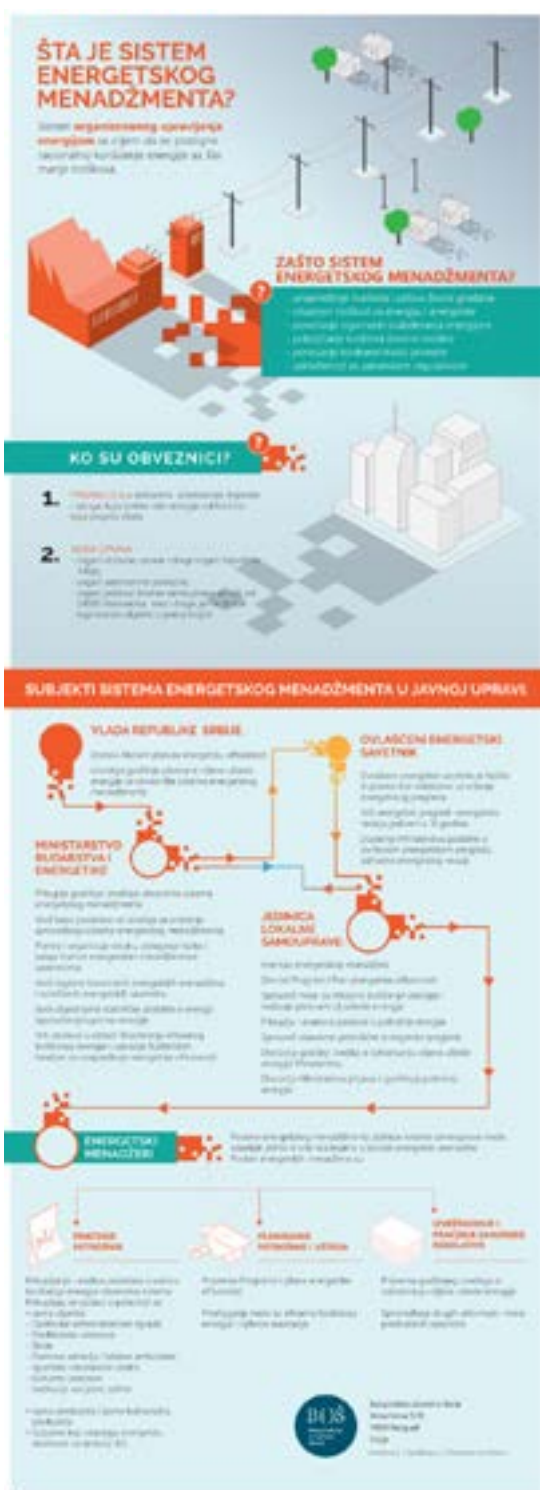
Prema izveštavanju UN-a nameravani doprinosi država za smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte (Intended Nationally Determined Contributions - INDC) nisu dovoljni za dostizanje ciljeva do 2030. godine

UNFCCC COP23: [Latest UNEP Emission Gap Report Urges Faster Action](#)

UN Environment - [Emissions Gap Report 2017](#)

Mreža dobre energije - ko su šampioni energetske efikasnosti?

Vrbas, Šabac i Pirot su jedinice lokalne samouprave koje su 3. oktobra 2017. godine u sremskim Karlovcima učestvovalе u osnivanju **Mreže dobre energije** (sa **Beogradskom otvorenom školom**, **RES Fondacijom** i **Pokretom gorana Vojvodine**). Odgovoran pristup upravljanju energijom, merenje potrošnje, primena principa domaćinskog poslovanja, ostvareni rezultati nagrađeni kroz nove aranžmane sa međunarodnim partnerima – sve ovo čini Vrbas, Pirot i Šabac šampionima dobre energije. Pročitajte više o njihovim rezultatima: [ŠAMPIONI ENERGETSKE EFIKASNOSTI](#)

Komunikacija među akterima ključna za uspešnu primenu politike energetske efikasnosti

Okvir za uspostavljanje sistema energetske uprave u Srbiji postavljen je u martu 2013. godine, usvajanjem Zakona o efikasnom korišćenju energije. Prema odredbama ovog zakona, sve jedinice lokalne samouprave sa više od 20 000 stanovnika spadaju u obveznike sistema energetske uprave. Beogradska otvorena škola istražuje primenu politike politici energetske efikasnosti na lokalnom nivou. Koji su rezultati i kakva je uspešnost implementacije ove javne politike pročitajte na:

[KOMUNIKACIJA MEĐU AKTERIMA KLJUČNA ZA USPEŠNU PRIMENU POLITIKE ENERGETSKE EFIKASNOSTI](#)

INFOGRAFIKA: Sistem energetske uprave u javnoj upravi

NAJAVLJENE JAVNE RASPRAVE

[Pilot: Rešenje o davanju saglasnosti na Studiju o proceni uticaja na životnu sredinu sredinu projekta izgradnje, dogradnje i rekonstrukcije postrojenja za prečišćavanje vode Berilovac, opština Pilot](#)

Tokom prethodnih godina smo sa Vama sarađivali na različitim temama i projektima (poput ReEnergije, Progovori o Pregovorima, Znam kako da delujem itd.). U zajedničkom radu iskazali ste interesovanje za oblasti energetike, zaštite životne sredine i klimatskih promena. Iz toga razloga, u našem nastojanju da nastavimo saradnju i održimo kontakt, ovaj pregled vesti stiže na Vašu adresu. Ukoliko postoje teme o kojima biste želeli više da saznate, rado ćemo nas da nam ih predložite. Ukoliko, pak, ne želite da primete mesečni pregled vesti, možete se odjaviti [OVDE](#)).

www.bos.rs

[BOŠ Facebook](#)

www.bos.rs/eks